Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πὼς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια. — **ΨΥΧΑΡΗΣ.**

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες. **ΒΗΛΑΡΑΣ**

ΧΡΟΝΙΑ Ε'. ✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 2 ΤΟΥ ΔΕΚΕΒΡΗ 1907 ✱ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2 ✱ ΑΡΙΘΜΟΣ 272

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Τριάντα χιλιάδες φράγκα χρυσά.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Γιὰ τὸ δρᾶμα, ὄχι γιὰ τὸ θέατρο (τέλος).
ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Ἀντάρτης.
ΗΛΙΑΣ ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ. Καλοσύνη κι Ἀγάπη.
ΕΛΙΣΑΙΟΣ ΓΙΑΝΙΔΗΣ. Ὁ «Μικρομέγας» τοῦ Βολταίρου (συνέχεια).
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ἀργύρης Ἐφταλιώτης, Λέαντρος Παλαμᾶς.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΦΡΑΓΚΑ ΧΡΥΣΑ

Μὲ τὸ σημερνὸ ταχυδρομεῖο — σάββατο, τριάντα τοῦ Σποριᾶ, 1907 — μαθαίνω δυὸ πολὺ σημαντικὰ πράματα, ποὺ καθὼς θὰ διῆτε, μοιάζουνε καὶ δὲ μοιάζουνε τὸ ἕνα μὲ τἄλλο.

Ἀπὸ κάποιο γράμμα ἑνὸς φίλου μου δημοδασκάλου μαθαίνω πὼς λίγο ἔλειψε νὰ τὸν πάψουνε γιατὶ ὁ φίλος ἀφτὸς εἶναι δημοτικιστής. Χρειάστηκε μεγάλη ἐνέργεια, χρειάστηκε προστασία σπουδαία, γιὰ νἄχῃ ὁ ἄθρωπος τὸ δικαίωμα νὰ κρατήσῃ τὴ θέση του, τὴ γνώμη του καὶ τὸ ψωμί του.

Ἀπὸ μιὰ φημερίδα πάλε, μαθαίνω πὼς ἕνας κ. Κ. Σεβαστόπουλος ἄρησε στὸ Ἑλληνικὸ Πανεπιστήμιο τριάντα χιλιάδες φράγκα καὶ πὼς ὁ τόκος τοῦ ποσοῦ θὰ χρησιμέψῃ γιὰ βραβεῖο διαγωνισμοῦ. Ὁ διαγωνισμὸς ἔχει μάλιστα ὅρους δικούς του.

«Τὸ διαγώνισμα τοῦτο — λέει φαίνεται ἡ διαθήκη — σκοπὸν ἔχει τὴν μόρφωσιν τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τὴν κατὰ τὸ ἐφικτὸν προσέγγισιν πρὸς τὸ πάντοτε θαυμαζόμενον ὕφος τῶν ἀρχαίων λαμπρῶν συγγραφέων μας διὰ τὸ σύντομον καὶ εὐκρινές, διὰ τῆς χρήσεως ἀπαρεμφάτων, εὐκτικῆς ἐγκλήσεως [ὑποθέτω πὼς θὰ εἶναι δηλ. ἐγκλέσεως, μὲ *ι*, μὰ δὲν ξέρω ποιανοῦ εἶναι τὸ *η*, τῆς φημερίδας ποὺ τὸ δημοσιέβει ἢ τοῦ κ. Κ. Σεβαστόπουλου τοῦ ἴδιου] καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου».

Ἀπὸ τοὺς ὅρους ἀφτούς βλέπουμε κάμποσα ποὺ ἴσως καλὸ εἶναι μὲ τὴ σειρά τους νὰ τἀραδιάσουμε, γιὰ νὰ τὰ χαροῦμε ὅπως τοὺς ἀξίζει.

Πρῶτα πρῶτα βλέπουμε πὼς ὁ κ. Κ. Σεβαστόπουλος εἶτανε πολὺ ἀγαθὸς ἄθρωπος. Φρόντισε, προτοῦ πεθάνῃ, καὶ γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Τιμή μας. Γιὰ τὸ ζήτημα εἶχε μάλιστα δικές του ἰδέες — χωρὶς νὰ συλλογίστηκε ποτέ του, ἐννοεῖται, κανένας νὰ τὸν πάψῃ. Πάφτηκε ὁ ἄθρωπος μοναχός του.

Καὶ λοιπὸν τὶς ἰδέες του ἀφτές, ἀχαμνὸ δὲν εἶναι νὰ ξετάσουμε, γιατὶ κι ἀπὸ κεῖ θὰ βγῇ ὄφελος γιὰ μᾶς — καὶ κάμποση διδαχή.

Ὁ διαγωνισμὸς τοῦ κ. Κ. Σεβαστόπουλου ἔχει, λέει, σκοπὸ «τὴν μόρφωσιν τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς γλώσσης».

Ἀπὸ τὰ λόγια του κατάλαβα καὶ γὼ πὼς ἡ σημερνὴ ἑλληνικὴ γλώσσα, μορφωμένη δὲν εἶναι, καὶ πῶς νὰ μὴ συφωνήσω, ἀφοῦ τὸ ἴδιο φωνάζω τόσα καὶ τόσα χρόνια;

Δηλαδή. Ἐγὼ τὰ λέω γιὰ τὴν καθαρέβουσα. Καὶ πιστέβω πὼς μὲ τὶς λέξες «σημερινῆς ἑλληνικῆς γλώσσης» τὴν καθαρέβουσα θὰ ἐννοοῦσε καὶ ὁ κ. Κ. Σεβαστόπουλος. Ἡσύχασα τώρα ποὺ ὁ καινούριος ὁ διαγωνισμὸς θὰ μᾶς τὴ μορφώσῃ πιὰ στὸ τέλος τῶν τελῶνε, νὰ διοῦνε κ' οἱ καθαρεβουσιάνοι ἄσπρη μέρα.

Μὰ δὲν ξέρω γιατί μὲ βασανίζει τέτοιος ὅρος· «σημερινῆς ἑλληνικῆς γλώσσης». Ἂν εἶναι *σημερνή, ἑλληνική* πῶς νὰ εἶναι; Τὸ λιγώτερο, ἔπρεπε *νεοελληνική* νὰ μᾶς τὴ βαφτίσῃ. Καὶ τότες θὰ συφωνοῦσα πάλε μαζί του, ἐπειδὴ Νεοελληνικὴ ἔχουμε ἀνάγκη γιὰ τοὺς Νεοέλληνες.

Ὁ διαγωνισμὸς τοῦ κ. Κ. Σεβαστόπουλου γυρέβει ὅμως κι ἄλλα, γυρέβει «τὴν κατὰ τὸ ἐφικτὸν προσέγγισιν πρὸς τὸ πάντοτε θαυμαζόμενον ὕφος τῶν ἀρχαίων λαμπρῶν συγγραφέων μας».

Τί νομίζετε τάχα; Ἐγὼ τώρα καμαρώνω. Καμαρώνω ποὺ ὁ κ. Κ. Σεβαστόπουλος εἶχε τόσο θαμασμὸ γιὰ τοὺς ἀρχαίους. Στὸ θαμασμό, στὴν ἀφοσίωση, στὴν ἀγάπη, στὴ λατρεία πρὸς τοὺς ἀρχαίους τῆς μεγάλης χρυσῆς ἐποχῆς, μὲ κάποιο κάφκημα τὸ λέω, κανένας δὲ θὰ μὲ ξεπερνᾷ. Ἴσως νὰ τοὺς μελέτησα κιόλας περισσότερο ἀπὸ τὸν κ. Κ. Σεβαστόπουλο. Ἴσως νὰ στηρίζεται κι ὁ θαμασμός μου σὲ λόγους σοβαροὺς ποὺ δὲ θὰ τοὺς ὑποψιάστηκε ὁ μακαρίτης.

Μπορεῖ μάλιστα, ἐπειδὴ καὶ τοὺς θαμάζω, νὰ μὴ συφωνῶ μαζί του ἀπάνω στὴν «προσέγγισιν». Ἐγὼ φοβοῦμαι μήπως ὁ περίφημος «Σύλλογος πρὸς διάδοσιν» κτλ., ποὺ τοῦ ἄφησε καὶ δάφτου δέκα χιλιαδοῦλες φράγκα ὁ κ. Κ. Σεβαστόπουλος, τοῦ παράσταινε κάποια *προσέγγιση* στοὺς ἀρχαίους, μήπως τὸ Σύλλογο εἶχε στὸ νοῦ του. Καὶ τότες φυσικὰ μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ συφωνήσω. Τὸ κάτω κάτω ἐγὼ δὲν ξέρω ἂν καὶ μεῖς οἱ δημοτικιστάδες, ποὺ κάτι νοιώθουμε ἀπὸ κλασσικὴ ὀμορφιὰ — ἴσια ἴσια γιατὶ δημοτικίζουμε — δὲν ξέρω ἂν καὶ μεῖς πρέπει νὰ τοὺς μιμηθοῦμε τοὺς ἀμίμητους — δηλαδὴ στὸ ὕφος, ἀφοῦ γιὰ *ὕφος* μιλᾷ καὶ ἡ διαθήκη. Σὲ κάτι γενικὰ γνωρίσματα τῆς τέχνης ποὺ εἶναι καὶ μνήσκουν αἰώνια, βέβαια, δὲ γίνεται νὰ μὴν τοὺς μιμηθοῦμε, νὰ μὴν εἴμαστε δοῦλοι τους καὶ σκλάβοι. Ἀφτοὶ μάθανε στὸν κόσμο νὰ γράφῃ. Μὰ νὰ μὴν ξεχνοῦμε πὼς κάτι ἀπροσέγγιχτα πράματα καὶ γράμματα προσέγγιση δὲ σηκώνουνε.

Πολὺ συλλογίστηκα τὸ «σύντομον καὶ εὐκρινὲς» τῆς διαθήκης. Δίσταξα κάμποση ὥρα. Κόντεψα νὰ σβήσω ἐκεῖνα ποὺ εἶπα πιὸ ἀπάνω γιὰ τὸ «Σύλλογο πρὸς διάδοσιν» κτλ. Μπορεῖ τὸ κάτω κάτω νὰ μὴν ἐννοοῦσε ὁ κ. Κ. Σεβαστόπουλος τὸ Σύλλογο τοῦ κ. Δ. Βικέλα. Τὸ ἐπίθετο *σύντομος* ταιριάζει στὰ βιβλιαράκια τοῦ Συλλόγου. Ἔλα δὰ ποὺ τὸ «εὐκρινὲς» δὲν ταιριάζει καθόλου. Τὸ λοιπὸν ἂς ποῦμε πὼς ὁ κ. Κ. Σεβαστόπουλος θέλησε μόνο καὶ μόνο νὰ μᾶς δώσῃ μιὰ φρόνιμη συβουλή, μᾶς συβουλέβει νὰ γράφουμε καθαρά. παστρικὰ νὰ τὰ λέμε, καὶ πειδὴ *ρωμαΐκα* στὴ γλώσσα μας σημαίνει πολλὲς φορὲς παστρικά, ἐγὼ κατάλαβα πὼς τὸ εὐκρινὲς εἶναι σὰ νὰ μᾶς ἔλεγε· «Μίλα ρωμαΐκα, χριστιανέ».

Στὸ ὕφος δὲν περιορίζεται ὅμως ἡ συβουλὴ τοῦ μακαρίτη. Τὸ στερνό του τὸ θέλημα στάθηκε ὁ ἀπαρέφατος. Ἀπαρέφατος μάλιστα, γιατὶ γράφει «διὰ τῆς χρήσεως τῶν ἀπαρεμφάτων». Ἐμένα, δὲ μοῦ φαίνεται νὰ εἶναι πολλὲς οἱ τριάντα χιλιάδες φράγκα ποὺ ἄφησε στοὺς ἀπαρέφατους. Γιὰ νὰ ξαναζήσῃ ὁ ἀπαρέφατος — μαζὶ μὲ τὴν «εὐκτική», ποὺ καὶ τὴν εὐκτικὴ σὰ νὰ λιμπίζεται — θὰ χρειαζόντανε μιλλιούνια. Μὰ μήτε τοῦτα θαῤῥῶ δὲ θὰ πιάνανε τὸν τόπο τους.

Τὸ γραμματικὸ τὸ σύστημα τοῦ κ. Κ. Σεβαστόπουλου, ἡ *ἑλληνική* γραμματική, ὅπως τὴν ἔβλεπε, ἤθελε καὶ *μέλλοντα*. Πολὺ φυσικό. Ἐγὼ πάλε νόμιζα πὼς ἐμεῖς — οἱ Νεοέλληνες — ἔχουμε δυὸ μέλλοντες — *θὰ γράφω* καὶ *θὰ γράψω* — μὲ νόημα ὁ καθένας διαφορετικό, ἡ ἀρχαία εἶχε μόνο ἕνανε, μ' ἕνα νόημα μόνο· *γράψω*. Τὸ προτίμησε ὁ μακαρίτης καὶ δὲν ἔχουμε τίποτα νὰ ποῦμε, ἀφοῦ ἔτσι τοῦ ἄρεσε. Μὰ ἐμένα τὸ *ἐγκλήσεως* ἐκεῖνο, ποὺ εἴδαμε στὴν ἀρχή, μοῦ τὰ χαλνᾷ ὅλα. *Ἐγκλήσεως*. *Ἐγκλέσεως*. Ποιός ἔκαμε τὸ λάθος, ὁ στοιχειοθέτης, ἢ ὁ κ. Κ. Σεβαστόπουλος, δὲν μπαίνει σὲ λογαριασμό. Τὸ σπουδαῖο εἶναι ποὺ τὸ λάθος μπορεῖ σήμερα νὰ γίνῃ — καὶ ποὺ γίνεται. Γι' ἀφτὸ τραβῶ τὰ μαλλιά μου. Πῶς νὰ *προσεγγίσουμε*, ὅσο δὲν ξεδιακρίνουμε ἕνα **Ι** ἀπὸ ἕνα **Η**; Ἐδῶ εἶναι ὁ κόμπος. Καὶ μήτε δῶ δὲ φτάνουνε οἱ τριάντα χιλιάδες φράγκα χρυσὰ τοῦ κ. Κ. Σεβαστόπουλου.

Ἐμᾶς ὅμως οἱ τριάντα χιλιάδες μεγάλο καλὸ μᾶς κάνουνε. Μᾶς δίνουνε θάῤῥος ποὺ ἴσα μὲ τώρα ἴσως καὶ νὰ μὴν τὸ εἴχαμε. Γιὰ φανταστῆτε, παιδιά. Ἐμεῖς οἱ φτωχοί, ἐμεῖς οἱ τιποτένιοι, ἐμεῖς ποὺ ὅλα τὰ μέσα μᾶς λείπουνε, ποὺ χωρὶς παράδες, χωρὶς ἀπαρέφατο, χωρὶς Σεβαστοπουλαίους, χωρὶς σύλλογο, χωρὶς διάδο-